

Česká školní inspekce Středočeský inspektorát

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Čj. ČŠIS-1618/21-S

Název	Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Vlašim, Zámek 1
Sídlo	Zámek 1, 258 01 Vlašim
E-mail	info@sosasou-vlasim.cz
IČ	14798425
Identifikátor	600006760
Právní forma	Příspěvková organizace
Zastupující	Ing. Vladislav Novotný
Zřizovatel	Středočeský kraj
Místo inspekční činnosti	Zámek 1, 258 01 Vlašim
Termín inspekční činnosti	13. – 15. prosince 2021

Inspekční činnost byla zahájena předložením pověření k inspekční činnosti.

Předmět inspekční činnosti

Hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání podle § 174 odst. 2 písm. b) a c) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, se zaměřením na neúspěšnost ve společné části maturitní zkoušky (dále „MZ“).

Charakteristika

Příspěvková organizace (dále „škola“) vykonává činnost střední školy, domova mládeže, školní jídelny a školní jídelny-výdejny. K 30. září 2021 se ve střední škole vzdělávalo 268 žáků (naplněnost 43 %), z toho 62 žáků v oborech středního vzdělání s maturitní zkouškou (dále „maturitní obory“) Podnikání (32 žáků nástavbového studia) a Hotelnictví

(30 žáků 1., 2. a 4. ročníku) v denní formě vzdělávání. Počet žáků maturitních oborů vzdělání od předešlé inspekční činnosti v roce 2019 vzrostl o 20. K termínu inspekční činnosti se v maturitních oborech vzdělávalo pět žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (dále „SVP“).

Hodnocení podmínek vzdělávání

Ve vztahu ke vzdělávání v maturitních oborech vedení školy realizuje koncepční záměry vycházející ze závěrů minulé inspekční činnosti. U oboru vzdělání Gastronomie, s vysokou neúspěšností ve společné části MZ, zajistilo výmaz z rejstříku škol a školských zařízení. Zlepšena byla organizace výuky omezením kumulace výuky předmětů společné části MZ v jednom dni. Dále vedení školy přijalo soubor opatření zacílených na zlepšení výsledků žáků při MZ. Obecně pojatá opatření se na úrovni školy promítají do strategie předcházení školní neúspěšnosti. Pedagogická rada i předmětová komise všeobecně vzdělávacích předmětů je prokazatelně projednala. Ze zápisu z jednání zmíněných poradních orgánů a z rozhovorů s pedagogy je však zřejmé, že obecná opatření byla jen částečně konkretizována ve vztahu k jednotlivým předmětům, což snižuje jejich účinnost.

V rozdelení kompetencí mezi ředitele školy a zástupkyni pro teoretické vyučování nedošlo od předešlé inspekční činnosti k zásadním změnám. Kontrolní a hospitační činnost byla v době převažující distanční výuky zaměřena na její zabezpečení, méně na vyhodnocování a případnou úpravu opatření přijatých ke zlepšení výsledků ve společné části MZ.

Vzdělávání v předmětech společné části MZ zajišťuje sedm učitelů, z nich čtyři bez odborné kvalifikace – dva si ji doplňují studiem, jeden ve škole působí na základě zákoně výjimky a jeden je zaměstnán na nezbytnou dobu v nezbytném rozsahu. Převážná část výuky anglického a německého jazyka a více než třetina výuky českého jazyka a literatury v maturitních oborech je i nadále zajištěna učiteli bez odborné kvalifikace, což se částečně odrazilo v nižší efektivitě vzdělávání. Plánovité další vzdělávání pedagogických pracovníků bylo v posledních dvou školních letech zaměřeno především na získání odborné kvalifikace či aktualizaci profesních poznatků v odborném vzdělávání, popř. také na rozvoj digitálních kompetencí učitelů. Jen v nízké míře se vyučují předmětu společné části MZ vzdělávali v oblasti aktivizujících forem práce a inovativních výukových metod.

Od předešlé inspekční činnosti došlo ke změně v zajištění činnosti školního poradenského pracoviště. Snížen byl počet výchovných poradců, prevenci rizikového chování se věnuje nový pedagog. Výchovná poradkyně i nadále úzce spolupracuje s vedením školy, s metodikem prevence, s třídními učiteli i s dalšími pedagogickými pracovníky, popř. se zákonými zástupci žáků. K podpoře žáků se SVP přispívá jejich včasná identifikace a pravidelná spolupráce se školskými poradenskými zařízeními. Účinnost podpůrných opatření ve výuce je ověřována výchovnou poradkyní v rámci hospitačních vstupů.

Materiální podmínky se od předešlé inspekční činnosti mírně zlepšily zejména v oblasti využití digitální techniky ve vzdělávání. Během distanční výuky byla pořízena vhodná technika pro podporu učitelů i žáků, kterým byla v případě potřeby zapůjčena. Pedagogové účelně využívají digitálních technologií např. pro vytváření vzdělávacích materiálů dostupných žákům on-line či k prezentaci učiva.

Uchazeči byli do maturitních oborů přijímáni až na výjimky (přijímací řízení pro školní rok 2021/2022) na základě jednotné přijímací zkoušky a prospěchu z předešlého vzdělávání. Jednotná přijímací zkouška ovlivňovala pořadí uchazečů z 60 %. Z analýzy výsledků je zřejmé, že uchazeči o nástavbové studium dosahují obdobné úspěšnosti jako uchazeči ve srovnatelné skupině oborů vzdělání v rámci ČR. Výsledky jsou však velmi nevyrovnané, není výjimkou, že mezi nejhorším a nejlepším uchazečem je téměř trojnásobný rozdíl

v bodovém hodnocení v rámci přijímacího řízení. Výsledky uchazečů o obor vzdělání Hotelnictví jsou vyrovnanější, avšak v jednotné přijímací zkoušce většinou pod průměrem příslušné skupiny oborů vzdělání v ČR. Při přijímání všech uchazečů jsou podprůměrné výsledky v jednotné přijímací zkoušce i výrazně rozdílné vzdělávací předpoklady rizikem pro dosahování úspěšnosti v průběhu i při ukončování vzdělávání.

Hodnocení průběhu vzdělávání

Většina hospitovaných hodin předmětu společné části MZ byla dobře připravená, zaměřená na rozvoj znalostních a dovednostních cílů. Střídala se v nich především frontální výuka se samostatnou prací žáků. V úvodu zpravidla bylo vhodně zařazeno stručné zopakování probraného učiva. V průběhu výuky převažovala pozitivní atmosféra, žáci byli ukáznění, respektovali pokyny učitelů a reagovali na jejich podněcující otázky. Při nižších počtech žáků ve třídách se tak sice dostal ke slovu téměř každý žák, avšak spontánní aktivita žáků či jejich zaujetí pro předmět byly zaznamenány jen výjimečně. V závěrečné fázi některých vyučovacích hodin učitelé opomíjeli shrnutí probraného učiva a vyhodnocení stanoveného vzdělávacího cíle, nebo tyto aktivity realizovali jen formálně. Pedagogové rovněž většinou nevyužívali formativní funkci hodnocení, žáci byli jen ojediněle vedeni k objektivnímu posouzení kvality práce svých vrstevníků a k sebereflexi vlastního výkonu.

V českém jazyce a literatuře obě vyučující vhodně využívaly didaktickou techniku k podpoře výkladu. Využití prezentací jako podkladu pro pořízení poznámek žáky bylo méně účelné, žáci nebyli dostatečně vedeni k samostatnosti při rozlišení podstatných a doplňujících informací. V literatuře byli žáci systematicky vedeni k uvažování v souvislostech, správně bylo poukazováno na literárně historický kontext. Učivo bylo vhodně strukturováno obdobně jako pracovní listy využívané při ústní MZ. Menší pozornost byla věnována práci žáků s textem, jeho analýze, ověření porozumění textu, vyjádření hlavních myšlenek vlastními slovy. Ve výuce zaměřené na procvičení a zopakování slovních druhů či větných členů v nižších ročnících čtyřletého maturitního oboru bylo zřejmé, že znalosti žáků z předchozího vzdělávání jsou značně rozrůzněné a málo upevněné. V polovině této výuky byl žákům předložen příliš velký objem učiva, včetně odborných termínů, což žákům činilo problémy při následném procvičování. Dílčím pozitivem byly aktivity podporující tvořivý přístup žáků k práci s mateřským jazykem, např. konstrukcí vět podle zadaného schématu. Ve všech hospitovaných hodinách vyučující průběžně kladly žákům podněcující otázky, avšak převážně se spokojily i s jednoslovními odpověďmi, nevyžadovaly obsahově náročnější komunikaci.

Ve výuce anglického a německého jazyka byla ke splnění stanoveného vzdělávacího cíle využita především frontální výuka kombinovaná s řízeným rozhovorem. Zvolené vzdělávací strategie sice vedly k rozvoji slovní zásoby žáků či upevnění jejich znalosti gramatických struktur, avšak nízké využití práce ve dvojicích či ve skupině nepodporovalo dostatečně rozvoj komunikativních dovedností. V menší části hodin se vyučujícím dařilo aktivizovat žáky zařazením didaktické hry, znalostního kvízu či problémovým úkolem. Ve sledované výuce však chyběla efektivní práce s textem, vyhledávání a interpretování získaných informací i využívání různých informačních zdrojů. Vyučující také v malé míře vytvářeli prostor pro souvislejší samostatný mluvený projev žáků, který by podpořil schopnost formulace vlastního názoru a argumentace. Ve většině sledovaných hodin nebyly využity příležitosti k obsahové či časové diferenciaci učebních úloh vzhledem k individuálním vzdělávacím potřebám žáků, tj. především s ohledem na rozdílné pracovní tempo či různou úroveň jazykové pokročilosti. Zkušenosti pedagogů z distanční výuky se pozitivně projevily

v účelném využití didaktické techniky pro zvýšení názornosti výuky či podporu poslechu s porozuměním.

Ve výuce matematiky byl kladen důraz na procvičování a upevnění probraného učiva. Správně bylo postupováno od jednodušího učiva ke složitějšímu. Žáci se postupně střídali v řešení příkladů u tabule, zároveň vyučující měla přehled o postupu práce ostatních žáků v lavicích. Systematicky byli žáci vedeni k využití odhadu, k přiměřené přesnosti a pečlivosti zákresů. Přibližně ve třetině výuky se dařilo vést žáky i ke slovnímu komentáři postupu řešení, ve zbývající výuce však byla snaha o rozvoj komunikačních kompetencí jen málo úspěšná. V nástavbovém studiu, zvláště v jeho prvním ročníku, byly patrné velké rozdíly ve znalostech žáků z předchozího vzdělávání. Vyučující si byla rozdílů vědoma a výuku vhodně diferencovala. Příležitost ke zlepšení je v práci s chybou. Obdobně jako při předešlé inspekční činnosti chyby opravovala převážně vyučující, jen ojedinělé bylo zapojení žáků. Stejně tak bylo zřejmé, že i nadále je úspěšnost žáků při řešení úloh často negativně ovlivněna neznalostí některých základních operací. I žáci, kteří měli osvojený algoritmus řešení příslušné úlohy, tak často nedospěli k výsledku, neboť nerozpoznali možnost úpravy mnohočlenu, chybovali při úpravě rovnic atp.

Hodnocení výsledků vzdělávání

V předmětech společné části MZ jsou žáci hodnoceni známkováním. Převažuje písemné ověřování znalostí. Informace o průběžné klasifikaci jsou žákům a jejich zákonním zástupcům účelně zpřístupněné prostřednictvím webové aplikace.

Rozsah absence byl v uplynulých dvou školníchrocích výrazně ovlivněn podílem distanční výuky. Zatímco ve školním roce 2018/2019, s plně prezenční výukou, se roční míra absence pohybovala kolem 126 h na žáka, v roce 2019/2020 byla nižší o 25 % a v roce 2020/2021 pak o 56 %. Vyšší celkovou absenci vykazují zejména žáci prvních ročníků čtyřletého i nástavbového studia, ve kterých je rovněž patrný vyšší podíl žáků, kteří vzdělávání v průběhu ročníku zanechají, např. v nástavbovém studiu se jedná přibližně o čtvrtinu až třetinu žáků. Důležitým pozitivním je, že oborová skladba školy umožnuje žákům v případě vzdělávacích obtíží změnu čtyřletého oboru z maturitního na obdobný nematuritní obor.

Důležitou pozitivní změnou od předešlé inspekční činnosti je snížení rozsahu neomluvené absense žáků maturitních oborů. Snížil se jak průměrný počet neomluvených hodin na žáka, tak podíl žáků s neomluvenou absencí, a to i ve školním roce s plně prezenční výukou. V této oblasti byla opatření školy částečně účinná. Neomluvené absenci je však třeba i nadále věnovat pozornost, neboť z podrobné analýzy je zřejmá těsná souvislost mezi neomluvenou absencí žáků a jejich podprůměrným prospěchem.

Průměrný prospěch na konci školního roku se u žáků maturitních oborů v posledních třech školníchrocích výrazněji nezměnil, pohybuje se kolem 2,3. Z hlediska úspěšnosti na konci školního roku je zřejmé, že ve školníchrocích s distanční výukou mírně vzrostl podíl neprospívajících žáků v maturitních oborech. Ve školním roce 2018/2019 neprospělo přibližně 9 % žáků, v dalším roce 11 % a v roce 2020/2021 pak 12 % žáků. Horší prospěch vykazují zejména žáci prvních ročníků, což koresponduje s výše uvedenými zjištěními.

Z podrobných výsledků v jednotlivých předmětech společné části MZ je zřejmé, že nejhorší průměrný prospěch dosahují žáci v matematice (vždy horší než 3), naopak nejlepší výsledky vykazují v anglickém jazyce, a to zejména žáci oboru vzdělání Hotelnictví, kteří v některých třídách a školníchrocích docílili průměrný prospěch kolem 1,6. Zde je patrný pozitivní vliv charakteru oboru s větším rozsahem časové dotace věnované výuce cizích jazyků.

V období let 2019 – 2021 MZ konali pouze žáci oboru vzdělání Podnikání, žáci oboru Hotelnictví budou maturovat v roce 2022. U oboru Podnikání se zásadně liší úspěšnost žáků

ve společné části MZ ve školním roce 2018/2019 a v následujících školníchrocích. Ve školním roce 2018/2019, s plně prezenční výukou, byli žáci u MZ úspěšní. Hrubá neúspěšnost (podíl žáků u zkoušky neúspěšných nebo zkoušku nekonajících z přihláše ných žáků) ve společné části MZ činila 31 %, zatímco ve stejné skupině oborů v ČR dosáhla téměř 48 %. Ve školním roce 2019/2020 byla hrubá neúspěšnost žáků ve společné části MZ přibližně 45 %, ve stejné skupině oborů v ČR byli žáci úspěšnější (hrubá neúspěšnost byla 36 %). Rozdíl mezi neúspěšností žáků školy a neúspěšností ve srovnatelné skupině oborů v ČR se dále prohloubil v roce 2020/2021, kdy hrubá neúspěšnost žáků školy ve společné části MZ činila 50 %, v ČR byla cca 26 %.

Neúspěšnost žáků ve společné části MZ je dána zejména jejich výsledky v didaktických testech, a to i v obdobích, kdy MZ zahrnovala ve společné části i další dílčí zkoušky, tj. ústní, příp. písemnou. Ve vztahu k jednotlivým předmětům společné části MZ je neúspěšnost proměnlivá – ve školním roce 2018/2019 byla vyšší neúspěšnost v českém jazyce a literatuře a také v matematice, kterou si ale volí jen minimum žáků a v některých školních rocích z ní nikdo nematuroval. Ve školním roce 2020/2021 byly přičinou vysoké neúspěšnosti slabé výsledky žáků v anglickém jazyce, v roce 2019/2020 jde neúspěšnost rovnoměrně na vrub výsledkům jak v českém jazyce a literatuře, tak v anglickém jazyce.

Z analýzy uvedených výsledků, opatření přijatých na základě předchozí inspekční činnosti i z rozhovorů s pedagogy školy je zřejmé, že neúspěšnost žáků ve společné části MZ v období let 2020 a 2021 je významně ovlivněna rozsahem distanční výuky, který u dvouletého nástavbového studia představuje značný podíl z celkové výuky. Opatření přijatá na základě předešlé inspekční činnosti cílila zejména na podporu žáků v rámci prezenční výuky. V průběhu distanční výuky byla jejich účinnost zásadně omezena. Škola sice realizovala – a žáci využívali – i další opatření, např. možnost individuálních konzultací, podporu formou elektronických studijních materiálů, vhodné zaměření synchrone on-line výuky zejména na výuku maturitních předmětů, přesto tato pomoc však na zvýšení úspěšnosti nestačila. Podle poznatků pedagogů se nižší účinnost opatření projevila zejména u žáků s horšimi studijními návyky a nižší motivací ke vzdělávání. Nastavený systém hodnocení rovněž v některých případech neposkytoval žákům objektivní zpětnou vazbu o jejich skutečných znalostech, a to z důvodů na straně žáků i školy. U žáků bylo podle zjištění pedagogů zřejmé, že ačkoli v průběhu distančního vzdělávání odevzdávali věcně správně vypracované úlohy či testy, ne vždy šlo o jejich vlastní samostatnou práci. Současně mají pedagogové – při nižším počtu uchazečů a vyšším podílu žáků ukončujících vzdělávání již v průběhu prvního ročníku – tendenci hodnotit výsledky vzdělávání žáků mírněji ve snaze neodradit je od vzdělávání. Nadále tak přetrvává vysoká disproporce mezi dobrým hodnocením žáků v průběhu vzdělávání a jejich neúspěšností u MZ. Většina žáků neúspěšných v předmětech společné části MZ v průběhu vzdělávání nebyla hodnocena horším stupněm než dobrý. Obdobné zjištění bylo konstatováno již při předešlé inspekční činnosti.

Kromě výše zmíněných aktivit škola pro předcházení studijnímu neúspěchu realizuje v letošním školním roce individuální a skupinové doučování. Každoročně realizuje zejména v závěrečném ročníku cvičné didaktické testy v reálném čase a rozsahu. Pro zefektivnění přípravy na MZ je však žádoucí zařazovat do výuky typové úlohy z didaktických testů pravidelně i v nižších ročnících. Významnou příležitost ke zlepšení má škola v důsledné konkretizaci strategie předcházení školní neúspěšnosti do jednotlivých vyučovacích předmětů, vyhodnocování její účinnosti a přijímání následných opatření. V souvislosti se změnou struktury MZ z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka, tj. její redukcí ve společné části pouze na didaktický test, je další příležitostí ke zlepšení práce školy se vzdělávacím obsahem tak, aby lépe odrázel strukturu zkoušek.

Závěry

Vývoj školy

- škola ukončila vzdělávání v oboru vzdělání Gastronomie a zajistila jeho výmaz z rejstříku škol a školských zařízení
- vzrostl počet žáků v maturitních oborech
- opatření přijatá na základě předešlé inspekční činnosti jsou ve vztahu k úspěšnosti ve společné části maturitní zkoušky jen částečně účinná

Slabé stránky a/nebo příležitosti ke zlepšení

- chybějící práce s textem a menší důraz na vedení žáků k samostatnému slovnímu projevu snižovaly efektivnost výuky v českém jazyce a literatuře, nedostatečná byla podpora rozvoje interaktivních řečových dovedností ve výuce cizích jazyků
- v oboru vzdělání Podnikání byla zaznamenána vysoká neúspěšnost ve společné části maturitní zkoušky ve školních rocích s distanční výukou
- strategie předcházení školní neúspěšnosti nebyla dostatečně účinná v podmínkách distanční výuky

Doporučení pro zlepšení činnosti školy

- zintenzivnit práci žáků s textem, zařazovat metody a formy práce podporující jejich samostatný slovní projev, skupinovou a kooperativní práci
- diferencovat a individualizovat výuku vzhledem k různým vzdělávacím předpokladům žáků
- přijímat uchazeče s odpovídajícími vzdělávacími předpoklady
- rozložit přípravu na společnou část maturitní zkoušky systematicky do průběhu celého vzdělávání
- konkretizovat strategii předcházení školní neúspěšnosti pro jednotlivé předměty společné části maturitní zkoušky, důsledně vyhodnocovat účinnost přijímaných opatření a případně je včas modifikovat
- nepřijímat uchazeče do oboru Podnikání a požádat o jeho výmaz, pokud i nadále bude přetrvávat vysoká neúspěšnost žáků oboru ve společné části maturitní zkoušky

Stanovení lhůty

Česká školní inspekce v souladu s § 175 odst. 1 školského zákona ukládá řediteli školy ve lhůtě do 30 dnů odstranit nedostatky zjištěné při inspekční činnosti a příjmo ut adekvátní opatření k jejich prevenci a ve stejně lhůtě písemně informovat Českou školní inspekci, jak byly nedostatky odstraněny a jaká byla přijata opatření.

Zprávu zašlete na adresu Česká školní inspekce, Středočeský inspektorát, Arabská 683, 160 66 Praha 6, případně prostřednictvím datové schránky (g7zais9), nebo na e-podatelnu csi.s@csicr.cz s připojením elektronického podpisu.

Seznam dokladů, o které se inspekční zjištění opírají

1. Výpis z rejstříku škol a školských zařízení – stav k termínu inspekční činnosti
2. Potvrzení ředitele ve funkci, čj. 050973/2018/KUSK, s účinností od 1. srpna 2018
3. Inspekční zpráva, čj. ČŠIS-494/19-S, přijatá opatření ředitele, plán roku 2021/2022

4. Školní matrika vedená elektronicky, stav k termínu inspekční činnosti, včetně údajů o prospěchu žáků za školní roky 2018/2019 – 2020/2021
5. Dokumentace školního poradenského pracoviště včetně strategie předcházení školní neúspěšnosti, stav k termínu inspekční činnosti
6. Údaje o výsledcích uchazečů v jednotné přijímací zkoušce v letech 2017 - 2020, kritéria přijímacího řízení pro školní roky 2019/2020 – 2021/2022, schválené maximální počty tříd a přijímaných žáků pro školní roky 2020/2021 – 2022/2023
7. Dokumentace o ukončování vzdělávání maturitní zkouškou – školní roky 2018/2019 – 2021/2022, výsledky ve společné části MZ za období 2019 – 2021
8. Školní vzdělávací programy maturitních oborů účinné k termínu inspekční činnosti
9. Výroční zprávy o činnosti školy za školní roky 2018/2019 – 2020/2021
10. Třídní kníhy a rozvrhy vyučovacích hodin, stav k termínu inspekční činnosti
11. Školní řád střední školy účinný k termínu inspekční činnosti
12. Záznamy z pedagogických rad a z jednání předmětové komise všeobecně vzdělávacích předmětů – školní roky 2019/2020 – 2021/2022
13. Výběr z personální dokumentace pedagogických pracovníků, plán jejich dalšího vzdělávání – školní roky 2019/2020 – 2021/2022, přehled o jeho plnění
14. Web školy <http://www.sosasou-vlasim.cz/> – stav k termínu inspekční činnosti

Poučení

Podle § 174 odst. 11 školského zákona může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekcii, a to do 14 dnů po jejím převzetí. Případné připomínky zašlete na adresu, Česká školní inspekcce, Středočeský inspektorát, Arabská 683, 160 66 Praha 6, případně prostřednictvím datové schránky (g7zais9), nebo na e-podatelnu cisi.csicr.cz s připojením elektronického podpisu, a to k rukám ředitele inspektorátu.

Inspekční zprávu společně s připomínkami a stanoviskem České školní inspekcce k jejich obsahu zasílá Česká školní inspekcce zřizovateli a školské radě. Inspekční zpráva včetně připomínek je veřejná a je uložena po dobu 10 let ve škole nebo školském zařízení, jichž se týká, a v místně příslušném inspektorátu České školní inspekcce. Zároveň je inspekční zpráva zveřejněna na webových stránkách České školní inspekcce a v informačním systému InspIS PORTÁL.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Ing. Pavel Čámský, školní inspektor,
vedoucí inspekčního týmu

P. Čámský v. r.

Ing. Jindra Malíková, školní inspektorka

J. Malíková v. r.

V Praze 5. ledna 2022

Datum a podpis ředitele školy potvrzující projednání a převzetí inspekční zprávy

Ing. Vladislav Novotný,
ředitel školy

V. Novotný v. r.

Ve Vlašimi 7. ledna 2022